

Оригинални научни рад
уДК: 378.147.:811.111(497.11)
doi: 10.5937/zrffp52-23471

ЈЕЗИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА СТУДЕНАТА АКАДЕМИЈЕ ПОСЛОВНИХ СТРУКОВНИХ СТУДИЈА БЕОГРАД У УЧЕЊУ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА СТРУКЕ (СТУДИЈА СЛУЧАЈА)³

Дана Ж. КАЖАНЕГРА ВЕЛИЧКОВИЋ¹

Београдска академија пословних и уметничких струковних студија
Одсек пословних и информатичких студија

Милица М. СПАСИЋ СТОЈКОВИЋ²

Академија струковних студија Јужна Србија
Одсек Висока пословна школа Блаце

¹ akazanegra@gmail.com

² aidnimspasic@yahoo.com

³ Некадашња Академија пословних студија Београд данас представља део Београдске академије пословних и уметничких струковних студија.

Рад примљен: 3. 10. 2019.

Рад прихваћен: 28. 3. 2022.

ЈЕЗИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА СТУДЕНАТА АКАДЕМИЈЕ ПОСЛОВНИХ СТРУКОВНИХ СТУДИЈА БЕОГРАД У УЧЕЊУ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА СТРУКЕ (СТУДИЈА СЛУЧАЈА)

Кључне речи:
језичка
компетенција;
језичке вештине;
енглески језик;
језик струке;
наставни план.

Сажетак. Растућа глобализација и континуиране демографске промене намећу потребу за преиспитивањем језичких програма који морају да прате савремене трендове и потребе студената које се мењају у складу са захтевима професионалног окружења како у земљи тако и у иностранству. Развијање језичких компетенција, посебно у области страног језика струке, предуслов је за успех савременог младог човека пружајући му тиме могућност да буде конкурентан и функционалан како у образовању тако и у будућој професионалној делатности. Теоријски део овог рада ослања се на разматрања основних постулата о учењу енглеског језика за опште намене и учењу енглеског језика струке, а сагледава се и значај развоја језичке компетенције у настави енглеског језика струке у контексту стицања стручних компетенција студената струковних студија. У раду је такође дат и преглед начина на који се све четири језичке вештине (слушање, читање, писање и говор) развијају у настави енглеског језика струке на Академији пословних струковних студија Београд. Циљ рада је да се прикажу резултати истраживања који се тичу потреба и интересовања студената струковних студија у погледу учења енглеског језика струке, као и да се анализирају ставови студената о томе које језичке вештине би требало унапредити у настави страног језика струке како би се на прави начин приступило изради студијских програма и материјала. Спровели смо емпиријско истраживање уз примену анкетног упитника као истраживачког инструмента. Анализа података прикупљених на узорку од сто студената Академије пословних струковних студија Београд сагледава се у контексту даљег развоја наставног плана и програма енглеског језика струке у струковном високом образовању.

Увод

Појавом и развојем информационих технологија у свим сферама живота, где се комуникација одвија искључиво на енглеском језику, познавање овог језика постало је неопходност за успешно савладавање изазова савременог друштва. Управо због развоја науке и технологије, намеће се потреба познавања енглеског језика у свим животним подручјима, што утиче на мотивацију за његово даље учење како на факултетима тако и на другим високошколским установама где се стичу потребна знања и вештине за разне видове комуникације на овом језику.

Међутим, поред учења општег енглеског језика, развила се потреба за учењем језика струке, односно развијањем оних језичких компетенција потребних у оквиру професије или радног места. С обзиром на то да је прилагођен специфичним потребама ученика, језик струке се разликује од страног језика за опште потребе и као такав изискује комбиновање наставе струке и наставе страног језика. Игњачевићева (Ignjačević, 2008) сматра да се језик струке не одваја од општег језика само по карактеристикама већ и по циљевима. Настава језика струке формира се на основу анализе потреба ученика, са циљем да им се обезбеде знања и вештине неопходне за успешну комуникацију, односно језичко понашање, у типичним ситуацијама у одређеној дисциплини (Ignjačević, 2008, стр. 150–156).

Дакле, енглески језик струке не само да се разликује од општег енглеског језика по стручној терминологији већ се и настава страног језика струке знатно разликује од наставе страног језика за опште потребе. Док је током наставе општег енглеског језика предавач главни извор знања, код наставе енглеског језика струке предавач прихвата да полазници добро познају струку и да могу бити врло важан извор знања (Dudley-Evans & St. John, 1998, стр. 2–4).

Класификација енглеског језика струке (енгл. *English for Specific Purposes – ESP*) код већине аутора поклапа се уз мање разлике и дели се на две подгрупе: енглески језик за академске потребе (енгл. *English for Academic Purposes*) и енглески језик за професионалне потребе (енгл.

Језичка компетенција студентата Академије јословних струковних студија Београд у учењу енглеског језика струке (студија случаја)

English for Professional/Occupational Purposes) (Robinson, 1991, стр. 3–4). Настава енглеског језика за академске потребе карактеристична је за универзитетски ниво, док се енглески језик за професионалне потребе предаје на високим школама струковних студија, у стручним школама, или кроз обуку на радном месту.

Поред термина енглески језик за професионалне потребе (*EPP* или *EOP*), користи се и термин енглески језик за струковне потребе (енгл. *English for Vocational Purposes – EVP*) који, према Бастуркменовој, представљају синониме. Циљ и једног и другог јесте да оспособе студенте „да развију оне компетенције које су им потребне за успешно функционисање у оквиру дисциплине, професије, или радног места“ (Basturkmen, 2006, стр. 6).

Резултати истраживања спроведених међу студентима различитих факултета и образовних профила (Gojkov-Rajić i Šafran, 2018; Martinović & Poljaković, 2010; Mede, Koparan & Atay, 2018) показују да студенти имају позитиван став према учењу страних језика, а посебно језика струке. Кенинг и Гертлер (Koenig & Guertler, 2018) такође у свом истраживању анализирају ставове студената о томе шта очекују од наставе страног језика струке, шта им је потребно да науче да би били успешнији у будућој каријери и са којим проблемима се суочавају у току учења страног језика струке.

Са циљем креирања квалитетнијег и сврсисходнијег наставног плана и програма неопходно је било спровести истраживање и анализу ставова студената струковних студија о учењу енглеског језика струке, као и анализу потреба развијања одређених језичких вештина у настави страног језика. Основни мотив је, дакле, да се студентима помогне и олакша процес учења и усвајања знања и вештина у настави енглеског језика струке.

Развијање језичких компетенција у настави страног језика струке

Компетенција, језичка способност (енгл. *linguistic competence*), према Чомском, представља говорничко познавање правила која постоје у језику који употребљава, односно скуп знања о језику које сваки појединац подсвесно поседује (Chomsky, 1965, стр. 3–4). Говорна делатност (енгл. *linguistic performance*), међутим, према мишљењу Чомског, представља употребу језика у одређеном тренутку и коришћење тих правила за време говора (Chomsky, 1965, стр. 10–15). Ова дихотомија претечу налази још код Де Сосира који је језик (франц. *langue*) као систем знакова одвојено посматрао од говора (франц. *parole*) као индивидуалне реализације језика као система. У нашем језику наилазимо на термине који су еквивалентни Де Сосировом *langue* – „језичка способност“, „језичко знање“ или „језичка компетенција“, док су еквиваленти Де Сосировом

parole „говорна делатност“, „језичко понашање“ или „употреба језика“ (Bugarski, 1991; Krstić, 1988; Radovanović, 1986). Док се већина аутора слаже са дихотомијом – језик/говор, Дел Хајмс (Hymes, 1972, стр. 271) сматра да постоје компетенције које превазилазе чисто лингвистички домен, па тако и уводи концепт комуникативна компетенција. Овај концепт се односи на активно коришћење језика у комуникацији и дефинише се као свеобухватно познавање језика, али и као способност да користимо језик на одговарајући начин у оквиру одређене друштвене заједнице. Хајмс је овим указао на разлику која постоји између сопственог схватања језика и језичке компетенције онако како је дефинисао Чомски.

Разлике у дефинисању појма језичке компетенције потичу од различитих епистемолошких претпоставки, а разлог за употребу овог појма често и одређује њену дефиницију. Неки аутори се слажу са тврдњом према којој „језичка компетенција би требало да представља скуп свих оних знања и вештина којима владамо приликом комуникације коју обављамо користећи се језичким апаратом“ (Urkom, 2017, стр. 9).

Развој језичких компетенција веома је важна ставка у настави страног језика. Усвајање страног језика одвија се постепеним усвајањем језичких компетенција. Према томе, учењу страног језика требало би приступити аналитично, применом одговарајућих метода и принципа у настави са циљем усавршавања језичких компетенција ученика страног језика.

Током историје, методе и приступи учењу страног језика мењали су се, пружајући тиме могућности за другачије начине рада у настави страног језика, посебно језика струке. Традиционалне методе разликовале су се, између осталог, и по томе којој језичкој вештини се давао приоритет у учењу страног језика.

Заговорници граматичко-преводне методе, као најстарије и најпознатије методе, акценат су стављали на проучавање граматике страног језика. Сматрали су да се проучавањем граматике страног језика ученици могу боље упознати са граматиком матерњег језика и тиме побољшати вештине писања и говора матерњег језика (Larsen-Freeman, 2000).

Директна метода је настала као одговор на граматичко-преводну методу. Назив је добила по томе што се знање директно преносило на ученике уз помоћ разних демонстрација, примера и слично. Дакле, директан превод и објашњење појмова било је искључено (Richards & Rodgers, 2014). Превод као техника у подучавању страног језика се не користи, а сматра се да је овом методом учињен помак од писаног до говорног језика. Иако је развијање вештине говора, слушања, читања и писања укључено отпочетка, усмена комуникација чини основу ове методе.

Код аудио-лингвалне методе нагласак се такође ставља на слушање и говор у односу на читање и писање. Ученицима се увежбавањем пружа прилика да активно слушају и понављају све док њихове реакције не

Језичка компетенција студента Академије пословних струковних студија Београд у учењу енглеског језика струке (студија случаја)

постану аутоматске. Језик се прво упознаје слушањем и говором, а тек онда може да се користи у писаној форми. Нагласак се ставља на тачном изговору, улаже се велики напор како би се спречиле грешке ученика, па онај који подучава мора бити стручан у структурама, вокабулару и осталим аспектима страног језика (Celce-Murcia, Brinton & Snow, 2014).

Дакле, савремене методе веома су важне за развој комуникативних компетенција. Комуникација на страном језику представља крајњи циљ, па је стога стицање комуникативне компетенције изузетно битан сегмент у настави страног језика. Традиционалне методе такође подстичу комуникацијску компетенцију, али не у тој мери у којој то раде савремене методе (Mihaljević Djigunović, 2009).

Елизабет (Elizabeth, 2010) сматра да свака метода учења страног језика има своје добре и лоше стране и да ниједна није савршена у сваком погледу. Чињеница је да морамо користити неку од метода, али оно о чему би сваки наставник требало да води рачуна је да примењује једну методу све док је она сврсисходна. Препоручљиво је да се усвоји еклектични и прагматични приступ јер ниједан приступ није користан у свим ситуацијама (Elizabeth, 2010, стр. 58).

Мукалел (Mukalel, 2007) тврди да је оно што данас називамо структуралним приступом и аудио-лингвалним приступом директни резултат примене принципа структурализма у настави страних језика. Пошто је структурализам у лингвистици директно повезан са структуралним приступом, а аудио-лингвални приступ са подучавањем страног језика, појавила се кодификована метода која би се могла описати као оштра антитеза граматичко-преводној методи. Директна метода, са нагласком на говорном језику и непосредном повезаношћу између језика и изложениости језику, без посредовања матерњег језика, директно је повезана са теоријским формулацијама структурализма (Mukalel, 2007, стр. 41).

У овом раду ћемо укратко дати преглед начина на који се све четири језичке вештине (слушање, читање, писање и говор) развијају у настави енглеског језика струке на Академији пословних струковних студија Београд а касније и анализирати ставове студената о њиховој релевантности код учења енглеског језика струке.

Постоје различите методе развоја вештине слушања и оне укључују: погађање информација које недостају у аудио-материјалу; закључивање на основу онога што се чује; праћење, које подразумева да студенти сами увиђају шта разумеју а шта не разумеју; разјашњавање, при којем студенти постављају питања и дају повратне информације у вези са текстом који су чули; давање одговора на основу саслушаног текста, и процену тога да ли су добро разумели текст (Nunan, 2003). Када је реч о студентима Академије пословних струковних студија Београд, треба истаћи да они нису често изложени аудио-материјалима због немогућности да се ова активност

изводи на настави јер су групе врло бројне. Студенти су углавном усмерени на излагање наставника и других студената.

Вештину читања студенти Академије пословних струковних студија Београд развијају коришћењем аутентичних текстова са стручном терминологијом и решавањем задатака из уџбеника који представља наставно средство које се користи у складу са потребама наставе. Ефикасност читања огледа се, између осталог, и у успешној координацији читавог низа когнитивних процеса, попут препознавања речи, формирања значења, разумевања текста, активирања претходног знања и слично. Осим тога што се ти процеси одигравају симултано, они су такође у међусобној интеракцији, која представља кључни фактор у постизању успеха у учењу (Breznitz, 2006, стр. 39).

Када је реч о писању као веома продуктивној вештини, студенти углавном ову вештину усавршавају код куће радећи домаће задатке који су углавном везани за пословну кореспонденцију, као што је писање имејлова и одговарање на њих. Имејл као најчешћи облик писане комуникације у пословном свету један је од фактора који су допринели доминантности енглеског језика као језика глобалне комуникације (Jensen, 2009, стр. 6).

С обзиром на то да усмена комуникација преовладава у пословним активностима, говор као језичку вештину веома је важно развијати на настави страног језика. Говорна активност студената Академије пословних струковних студија Београд подразумева интеракцију између наставника и студената и интеракцију између самих студената. На настави су најзаступљеније дискусије о релевантним темама, дијалози, симулација могућих ситуација на послу (или енгл. *role-play*), презентације, итд. Неопходност укључивања презентација у наставне планове и припремање студената за успешно држање презентација као припрему за рад у будућем професионалном окружењу нарочито истичу неки аутори (Noll & Willkins, 2002; Luthy & Deck, 2007). Развијање говорне вештине на овај начин пружа прилику студентима да се суоче са проблемима са којима се суочавају и говорници матерњег језика када говоре пред већим аудиторијумом (трема, итд.).

Елизабет (2010) тврди да се код структуралног приступа учењу страног језика говору придаје већа важност. У учењу неког језика говор је важнији од читања и писања јер се језик учи прво усменим путем. Говор постаје основа за стицање других вештина попут читања и писања. Учење различитих структура има за циљ развијање одређених вештина, тј. способности, а то су: разумевање говорног језика, говор, читање и писање. С обзиром на то да се учење језика заснива на принципу стварања навика, све четири језичке вештине се ефикасно уче кроз вежбање, и то постепено, корак по корак. Усавршавање све четири језичке вештине осигурава

овладавање структурама, а овладавање структурама резултира ефикасним учењем језика (Elizabeth, 2010, стр. 69–71).

С обзиром на то да се језичка компетенција остварује овладавањем многим аспектима језика као што су граматичке структуре, вокабулар, интонација, језичке вештине и сл., развијање свих ових језичких активности подједнако представља интегрални део наставе страних језика. Уколико су савладане само граматичке структуре или се савлада само вокабулар, не можемо рећи да особа влада страним језиком већ све компоненте морају бити задовољене истовремено.

Циљ, методологија и добијени резултати

Како бисмо истражили потребе и интересовања студената високих струковних школа и анализирали њихове ставове у вези са учењем енглеског језика струке, спровели смо анкету међу студентима Академије пословних струковних студија Београд који похађају наставу у оквиру два студијска програма. Циљ анкете био је испитивање ставова студената о најкориснијим активностима, као и о важности развијања одређених језичких вештина у настави енглеског језика струке како би се омогућио квалитетнији исход учења овог језика у струковном високошколском образовању. Добијени резултати истраживања могу се искористити у сврху креирања сврсисходнијег и квалитетнијег наставног плана и програма, а примарни циљ је да се применом резултата анализе подстакне мотивација за учењем овог језика, као и постигнуће студената у настави енглеског језика струке, а самим тим и постизање бољих резултата у будућем професионалном окружењу.

Спроведено истраживање обухватило је 100 анкетираних студената друге године Академије пословних струковних студија Београд који прате наставу енглеског језика струке у оквиру два студијска програма: СП Финансије, рачуноводство и банкарство и СП Порези и царине. Од укупног броја анкетираних студената, 28,6% њих је мушког, а 71,4% женског пола, док је број испитаника са оба смера био готово подједнак, и то 54,1% испитаника са смера Финансије, рачуноводство и банкарство, а 45,9% испитаника са смера Порези и царине.

Истраживање је спроведено путем пажљиво креираног упитника за потребе студената струковних студија, где су се студенти изјашњавали по питању познавања општег и стручног енглеског језика, самопроцене познавања основних језичких вештина, као и по питању најважнијих и најкориснијих активности у учењу енглеског језика струке. Добијени подаци анализирали су дескриптивном статистичком методом. У првом делу упитника, осим општих података, испитаници су се изјашњавали о

нивоу општег знања енглеског језика. Студенти су, дакле, процењивали сопствени ниво знања општег енглеског језика где су им понуђени одговори били: лоше, добро, врло добро и одлично. Иако је значајан број испитаника своје знање оценио као добро (40,8%), велики број испитаника своје знање оценио је као изузетно лоше, чак 30,6%. Најмање испитаника своје знање је оценило као одлично, 8,2%, док је знање енглеског језика као врло добро оценило 20,4% испитаника (Табела 1).

Табела 1. Самопроцена знања општег енглеског језика

Познавање енглеског језика	Процент (%)
Лоше	30,6
Добро	40,8
Врло добро	20,4
Одлично	8,2

Након тога, испитанике смо питали да се изјасне колико често користе енглески језик у свакодневним активностима. Највише позитивних одговора студенти су дали на констатацију која се односи на то да повремено користе енглески језик, чак њих 67,3%, што је добар резултат, ако се узме у обзир да је матерњи језик којим се они служе српски. С друге стране, само 7,1% студената изјаснило се да енглески користе свакодневно. Овај проценат би требало да буде већи, ако се узме у обзир да се ради о популацији младих људи који свакодневно користе интернет а чињеница је да је познавање енглеског језика неопходност савременог доба. Енглески језик често користи 9,2% студената, док никад чак 16,3% студената, што се сматра лошим, опет, узимајући у обзир претходно речено (Табела 2).

Табела 2. Самопроцена употребе енглеског језика у свакодневним активностима

Употреба	Процент (%)
Никад	16,3
Повремено	67,3
Често	9,2
Свакодневно	7,1

У наредном делу упитника, од анкетираних испитаника захтевало се да кажу која их активност (од оних које се највише практикују на настави енглеског језика струке Академије пословних струковних студија Београд) највише занима у настави енглеског језика струке, што свакако утиче на њихову мотивацију за учење, а касније и коначан исход учења страног језика струке (Табела 3).

Језичка компетенција студената Академије пословних струковних студија Београд у учењу енглеског језика струке (студија случаја)

Табела 3. Интересовања студената у погледу учења енглеског језика струке

Интересовања	Процент (%)
Читање стручних текстова и усвајање стручне терминологије	38,8
Писање формалних писама и пословна кореспонденција	14,3
Дискусија о стручним/актуелним темама	14,3
Слушање аудио-материјала	9,2
Гледање видео-материјала	19,4
Остало	4,1

Дакле, највишу оцену добило је читање стручних текстова и усвајање стручне терминологије – 38,8%, а овај резултат указује на значај коришћења стручне литературе приликом учења енглеског језика струке и разумевања потребе за издвајањем енглеског језика струке као посебног предмета у оквиру студијских програма високошколских установа. Осим читања, испитаници су високу оцену дали и праћењу видео-материјала (19,4%), док је 14,3% студената одговорило да их занима писање формалних писама и дискусије о стручним темама. За слушање аудио-материјала определило се 9,2% студената, што је разумљиво с обзиром на то да су студенти Академије ретко изложени аудио-материјалима већ су углавном усмерени на излагања наставника и других студената, док се 4,1% студената изјаснило да их занима остало.

На питање коју врсту активности сматрају најкориснијом у учењу енглеског језика струке, већина испитаника је одговорила да је конверзација (59,2%) како најкориснија тако и најважнија активност, 19,4% истиче важност граматичких вежбања, затим превођење стручних текстова, 17,3%, презентације, 2,0%, формална пословна преписка 1,0% и остало 1,0% (Табела 4).

Табела 4. Утврђивање приоритета најкориснијих активности у учењу енглеског језика струке

Најкорисније активности	Процент (%)
Граматичка вежбања	19,4
Превођење стручних текстова	17,3
Конверзација	59,2
Презентације	2,0
Формална пословна преписка	1,0
Остало	1,0

Развијање све четири језичке вештине подједнако је важно у процесу учења језика. Међутим, резултати ставова студената о степену приоритета језичких вештина указују на чињеницу да развијање одређених језичких вештина они сматрају релевантнијим у настави језика струке у односу на друге језичке вештине.

Испитаници су у овом делу упитника одговарали на питање коју језичку вештину сматрају најважнијом у настави енглеског језика струке. Према њиховом мишљењу, најважнија језичка вештина у настави језика струке је говор 44,9%, затим читање 31,6%, након тога следе писање 12,2% и слушање 11,2% (Табела 5).

Табела 5. Утврђивање приоритета језичких вештина у учењу енглеског језика струке

Најкорисније вештине	Процент (%)
Читање текстова са стручном терминологијом	31,6
Говор/конверзација	44,9
Писање пословних писама	12,2
Слушање наставника и других студената	11,2

Након тога, упитником је дата могућност испитаницима да сами процене своје језичке вештине код учења енглеског језика струке, где би добијени резултати представљали полазну тачку у промени приступа креирања наставног плана и програма и његовог прилагођавања студентима струковних студија како би лакше и квалитетније усвојили потребна знања за обављање својих радних задатака који изискују познавање енглеског језика струке. Као своју најбољу вештину испитаници су навели слушање (38,8%), а веома високу оцену добила је и вештина читања (27,6%), док су као своју најслабију језичку вештину испитаници навели говор (48,8%) и писање (37,8%) (Табела 6).

Табела 6. Самопроцена језичких вештина испитаника

Језичка вештина	Процент (%)			
	4	3	2	1
Говор	8,2	23,5	48,8	20,4
Писање	14,3	36,7	37,8	11,2
Слушање	38,8	30,6	22,4	8,2
Читање	27,6	37,8	31,6	3,1

У последњем делу упитника, студенти су се изјашњавали о сопственим језичким вештинама, тј. оцењивали су сваку од четири језичке вештине понаоко користећи се скалом од 1 до 4, где оцена 1 представља најмању, а оцена 4 највећу вредност.

Највећи број студената је као процену сопствене вештине читања заокружио оцену 3, чак 37,8% студената, што значи да врло добро владају овом вештином, док је веома мали проценат, само 3,1% студената заокружило оцену 1 (Табела 7). Овакав резултат није изненађење с обзиром на то да је усавршавање вештине читања веома заступљено код студената Академије

Језичка компетенција студента Академије пословних струковних студија Београд у учењу енглеског језика струке (студија случаја)

струковних пословних студија Београд јер се на часовима активне наставе најчешће обрађују текстови из стручних области уз додатне лексичке вежбе које поспешују проширивање вокабулара стручном терминологијом. Како би студенти могли да додатно усаврше вештину читања, пружа им се могућност коришћења аутентичних текстова који задовољавају специфичне потребе студија, уз додатак занимљивих задатака који се тичу разумевања текстова, а који истовремено подстичу креативно и критичко размишљање у позитивној радној атмосфери (Nunan, 2003).

Табела 7. Самопроцена вештине читања код учења енглеског језика струке

Вештина читања	(%)
Оцена 1	3,1
Оцена 2	31,6
Оцена 3	37,8
Оцена 4	27,6

Писање представља најсложенију од ове четири вештине јер је за успешно савладавање ове вештине потребно познавање основних правила писања, као што су: утврђивање главне реченице у којој се износи тема састава, утврђивање циљева рада, бреинсторминг, писање прве верзије састава, читање, кориговање грешака и писање коначне верзије састава (Hedge, 2000). У погледу развијања вештина писања, студенти Академије пословних струковних студија Београд углавном су фокусирани на писање пословних мејлова, затим на формалну пословну преписку, писање радне биографије и мотивационог писма, као и писање есеја. С обзиром на комплексност ове језичке вештине, није изненађење што је 37,8% испитаника заокружило оцену 2, док је чак 11,2% заокружило оцену 1, што би значило да се веома лоше сналазе у овој језичкој вештини. Међутим, одређени број студената оценио је своју вештину писања оценом 4 (14,3%), а претпоставка је да су то махом испитаници који су своје знање енглеског језика оценили као одлично или врло добро у првом делу упитника (Табела 8).

Табела 8. Самопроцена вештине писања код учења енглеског језика струке

Вештина писања	(%)
Оцена 1	11.2
Оцена 2	37.8
Оцена 3	36.7
Оцена 4	14.3

Што се тиче језичке вештине слушања, као што је већ и споменуто у раду, студенти Академије пословних струковних студија Београд нису често изложени аудио-материјалима јер се настава и вежбе одвијају у великим групама што омета рецепцију него су усмерени на аутпут наставника и других студената. Међутим, без обзира на чињеницу да искључиво слушају излагање својих наставника, велики проценат студената сматра да су одлични у овој вештини, те је оцену 4 заокружило чак 38,8% студената. Мало мањи проценат, тј. 30,6% студената одлучило се за оцену 3, затим 22,4% оцену 2, док се 8,2% студента определило за оцену 1 (Табела 9).

Табела 9. Самопроцена вештине слушања
код учења енглеског језика струке

Вештина слушања	(%)
Оцена 1	8,2
Оцена 2	22,4
Оцена 3	30,6
Оцена 4	38,8

Важну вештину представља и последња вештина, говор којим студенти поспешују комуникативну способност, а успешна комуникација представља кључ успеха у домену струке. Студенти Академије струковних пословних студија Београд развијају ову вештину на настави углавном симулирајући ситуације у којима се могу наћи у будућем професионалном окружењу, нпр. разговор за посао, телефонски разговор итд. У претходном поглављу смо такође спомињали и важност презентација. Из резултата које смо добили можемо приметити да је испитаницима ова вештина најтежа јер је чак 48,0% испитаника оценило ову вештину оценом 2, а 20,4% оценом 1, што је уједно и највећи проценат што се тиче оцене 1 код све четири језичке вештине. Дакле, највећи проценат студената сматра да најслабије резултате постижу у овој вештини.

Табела 10. Самопроцена вештине говора
код учења енглеског језика струке

Вештина говора	(%)
Оцена 1	20,4
Оцена 2	48,0
Оцена 3	23,5
Оцена 4	8,2

Закључак

Са циљем унапређења језичких компетенција студената струковних студија у учењу енглеског језика струке спроведено је истраживање у којем су резултати представљени у претходном одељку, а на основу којих се изводи закључак да је анализа ставова студената о важности развијања одређених језичких вештина, као и наставних активности од изузетног значаја приликом креирања адекватних наставних планова и програма изучавања енглеског језика као страног језика и као језика струке, као и приликом одабира оптималних наставних материјала који ће на најбољи начин омогућити студентима усвајање знања енглеског језика струке. Осим тога, након анализе добијених резултата, закључујемо да је за успешно усвајање знања и стицања квалитетних језичких компетенција неопходно анализирати и потребе и интересовања студената. Теоријска разматрања у раду указују на неке заједничке карактеристике студената струковних студија, али и на специфичности енглеског језика струке у областима које обухватају студијски програми пословних студија, те се закључује да је изучавање енглеског језика струке неопходно и да је потребно да обухвата како усавршавање општих језичких вештина тако и усвајање стручне терминологије са циљем постизања успеха на пољу професионалног живота.

Код свих студената вештине читања и слушања оцењене су боље у односу на језички продуктивне вештине писања и говора. Нижи степен оспособљености код продуктивних вештина је очекиван резултат с обзиром на ниво знања испитаника (само 8,2% испитаника се изјаснило да одлично влада овим језиком) и чињеницу да користе енглески језик само повремено (67,3%).

Добијени резултати истраживања у вези са интересовањима студената за одређене наставне активности могу се искористити за креирање наставног плана и програма с обзиром на чињеницу да примена различитих мотивационих фактора код учења страног језика може поспешити заинтересованост студената што свакако доприноси бољем исходу учења. Такође, на основу добијених информација о активностима које студенти сматрају приоритетним требало би организовати наставу енглеског језика струке а у складу са преференцијама и ставовима студената.

Имајући у виду све наведено, јасно је да енглески језик струке представља важно средство у процесу интернационализације образовног процеса, а наставници су ти који имају задатак да омогуће студентима развијање језичке компетенције у циљу будућег професионалног оспособљавања.

Литература

- Basturkmen, H. (2006). *Ideas and Options in English for Specific Purposes*. Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Breznitz, Z. (2006). *Fluency in Reading*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Bugariski, R. (1991). *Uvod u opštu lingvistiku*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Celce-Murcia, M., Brinton, D., & Snow, M. A. (2014). *Teaching English as a Second or Foreign Language*. Boston: National Geographic Learning.
- Chomsky, N. (1965). *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge: M.I.T. Press.
- Dudley-Evans, A. & St John, M. J. (1998). *Developments in English for Specific Purposes. A Multi-disciplinary Approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Elizabeth, M. E. S. (2010). *Methods of Teaching English*. New Delhi: Discovery Publishing House.
- Gojkov-Rajić, A. & Šafran, J. (2018). Information Communication Technologies for Learning Languages for Specific Purposes. In: Začlona, Z. & Radovanović, I. (Eds.), *Chosen Issues of Education in the Modern Era (23–37)*. Nowy Sącz, Poland: State University of Applied Sciences; Belgrade: Teacher Education Faculty.
- Hedge, T. (2000). *Teaching and Learning in the Language Classroom*. Oxford: Oxford University Press.
- Hymes, D. H. (1972). On Communicative Competence. In J. B. Pride, & J. Holmes (Eds.), *Sociolinguistics: Selected Readings (269–293)*. Harmondsworth: Penguin.
- Ignjačević, A. (2008). Specifičnosti nastave stranog jezika struke. *Nastava i vaspitanje*, 57 (2), 150–156.
- Jensen, A. (2009). Discourse Strategies in Professional E-mail Negotiation: A Case Study. *English for Specific Purposes*, 28, 4–18.
- Koenig, E. & Guertler, K. (2018). Parlaying Students' Work Experience into Practice-Oriented ESP. *The Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes*, 6 (2), 277–284. DOI: 10.22190/jtesap1802277K.
- Krstić, D. (1988). *Učenje i razvoj. Pedagoška psihologija*. Beograd: Savremena administracija.
- Larsen-Freeman, D. (2000). *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford: Oxford University.
- Luthy, M. R. & Deck, A. B. (2007). Improving Presentation Skills Among Business Students. *ASBBS E-Journal*, 3 (1), 67–71.
- Martinović, A. & Poljaković, I. (2010). Attitudes Toward ESP Among University Students. *FLUMINENSIA*, 22 (2), 145–161.
- Mede, E., Koparan, N., & Atay, D. (2018). Perceptions of Students, Teachers and Graduates About Civil Aviation Cabin Services ESP Program: An Exploratory Study in Turkey. In: Kirkgöz, Y. & Dikilitas K. (Eds.). *Key Issues in English for Specific Purposes in Higher Education (157–174)*. Cham, Switzerland: Springer International Publishing.
- Mihaljević Djigunović, J. (2009). Strani jezici u kurikulu: Europski modeli i hrvatske težnje. *Metodika*, 10 (18), 51–79. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/40816>

Језичка компетенција студента Академије пословних струковних студија Београд у учењу енглеског језика струке (студија случаја)

- Mukalel, J. C. (2007). *Approaches to English Language Teaching*. New Delhi: Discovery Publishing House.
- Noll, C. L. & Wilkins, M. (2002). Critical Skills of IS Professionals: A Model for Curriculum Development. *Journal of Information Technology Education*, 1 (3), 143–154.
- Nunan, D. (2003). *Practical English Language Teaching*. Singapore: McGraw-Hill.
- Radovanović, M. (1986). *Sociolingvistika*. Novi Sad: Dnevnik.
- Robinson, P. (1991). *ESP Today: a Practitioner's Guide*. Hemel Hempstead: Prentice Hall International.
- Richards, J. C. & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press.
- Urkom, A. (2017). *Jezička kompetencija i savremeno društvo*. Budimpešta: ELTE BKT.

Ana Ž. KAŽANEGRA VELIČKOVIĆ

Belgrade Business and Arts Academy of Applied Studies
Department of Business and Information Studies

Milica M. SPASIĆ STOJKOVIĆ

Academy of Vocational Studies Southern Serbia
Blace Business School Department

Language Competence of Students of Belgrade Business Academy for Applied Studies in Learning English for Specific Purposes (Case Study)

Summary

Growing globalization and continuous demographic changes impose the need for reviewing language programs that must follow modern trends and the needs of students that change in accordance with the requirements of the professional environment, both in the country and abroad. The development of language competencies, especially in the field of language for specific purposes, is a prerequisite for the success of a modern young man, thus giving him the opportunity to be competitive and functional both in education and in future professional activities.

The theoretical part of this paper relies on the interpretations of basic postulates about learning English for General purposes and learning English for Specific Purposes, and discusses the importance of developing language competence in teaching English in the context of acquiring professional competencies of students

in higher vocational education. The paper also gives an overview of the way in which all four language skills (listening, reading, writing and speaking) are developed in teaching of ELSP at Belgrade Business Academy for Applied Studies.

The aim of this paper is to present the results of research concerning the needs and interests of students in higher vocational education in terms of learning ELSP, as well as to analyze students' attitudes about which language skills should be improved in teaching of ELSP, in order to approach the development of study programs and materials properly. The authors conducted empirical research with the use of a questionnaire as a research instrument. The analysis of data collected on a sample of one hundred students of Belgrade Business Academy for Applied Studies is seen in the context of further development of the curriculum of English language for specific purposes in higher vocational education.

Keywords: language competence; language skills; English language; language for specific purposes; curriculum.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом *Creative Commons ауторство-некомерцијално 4.0 међународна* (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the *Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International* license (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).